

مسابقات بزرگ

در تاریخ شطرنج

جلد اول

از لندن ۱۸۵۱ تا لاهه - مسکو ۱۹۴۸

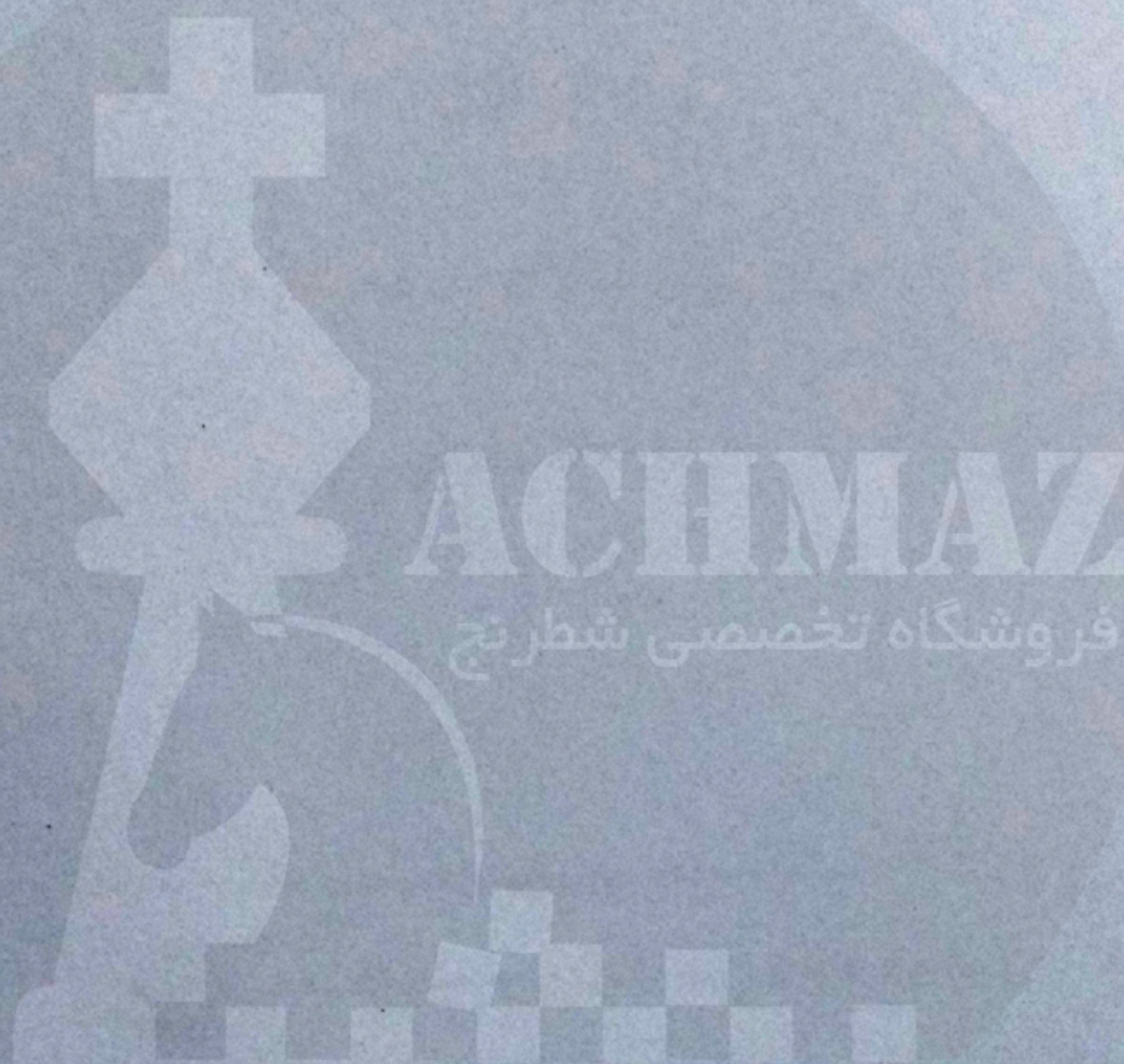
علیرضا شفیعی

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

WWW.ACHMAZSTORE.IR

به نام آن که جان را فکرت آموخت

مسابقات بزرگ در تاریخ شطرنج

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

WWW.ACHMAZSTORE.IR

تلفن: ۰۲۱-۱۵۵۲۱۷۵

تلفن: ۰۲۱-۱۵۵۲۱۷۵

تلفن: ۰۲۱-۱۵۵۲۱۷۵

تلفن: ۰۲۱-۱۵۵۲۱۷۵

مجله تخصصی شطرنج
فصلنامه علمی و پژوهشی

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

شفیعی، علیرضا.
مسابقات بزرگ در تاریخ شطرنج / علیرضا شفیی -- تهران: شباهنگ،
۱۳۸۳.
۵۴۸ ص.: مصور، جدول.

ISBN 964-6127-00-2

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیپا.

نمایه.

۱. شطرنج -- مسابقه ها -- تاریخ. الف. عنوان.

۷۹۴/۱۵۷

م ۵۷ ش / GV۱۴۵۵
۱۳۸۳

محل نگهداری :
کتابخانه ملی ایران

۸۱۲۰-۸۳ م

مسابقات بزرگ

در تاریخ شطرنج

جلد اول

از لندن ۱۸۵۱ تا لاهه - مسکو ۱۹۴۸

علیرضا شفیعی

فروشگاه تخصصی شطرنج

WWW.ACHMAZSTORE.IR

انتشارات شباهنگ

مسابقات بزرگ

در تاریخ شطرنج

جلد اول

علیرضا شفیعی

لیتوگرافی صدف چاپخانه جمالی صحافی مهرگان

چاپ سوم ۱۳۹۶ شمارگان ۵۰۰ جلد

شابک ۵ - ۰۰ - ۶۱۲۷ - ۹۶۴ - ۹۷۸

حقوق چاپ و نشر محفوظ است

انتشارات شباهنگ

دفتر مرکزی خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری، پلاک ۴۹

تلفن ۶-۶۶۹۶۴۲۳۵ فاکس ۶۶۴۶۰۳۶۵

فروشگاه ۱ خیابان انقلاب، روبه روی دانشگاه تهران، پلاک ۱۱۹۲، تلفن ۶۶۴۹۱۰۹۸

فروشگاه ۲ خیابان انقلاب، خیابان فروردین، ساختمان ناشران، پلاک ۲۷۳

تلفن ۱۰ - ۶۶۹۵۳۶۰۹، ۶۶۴۱۳۱۷۵

پیشگفتار

هیچ رشته علمی یا هنری را نمی‌توان عمیقاً شناخت، در آن پیشرفت کرد و سرانجام به مدارج عالی رسید، مگر آن که با تاریخ و روند رشد آن آشنایی کافی داشت. شطرنج نیز از این قاعده مستثنی نیست! هیچ استادبزرگ نیرومندی وجود ندارد که با تاریخ شطرنج، بزرگان آن و بازیهای «کلاسیک» آشنایی لازم را نداشته باشد. به عبارت دیگر، اگر «نمی‌دانست» هیچ گاه «استادبزرگ» نمی‌شد! اما عدم آشنایی اغلب شطرنجبازان کشورمان - متأسفانه حتی در سطوح ملی - با زندگی قهرمانان جهان و رقیبان اصلی‌شان، و شاید مهم‌تر از همه بی‌توجهی به ارزش و اهمیت بازیهای کلاسیک، انگیزه نگارش کتابی «چند منظوره» را در اواسط سال ۱۳۷۶ به من داد. اهداف اصلی‌ام آگاه کردن خواننده از تحولات تاریخ شطرنج مدرن، آشنا کردن شطرنجبازان با زندگی قهرمانان و برترینهای این رشته و در آخر، لزوم فراگیری بازیهای کلاسیک بود. اما از آن جا که مقالات و کتب متعددی مختص قهرمانان جهان و رویارویی‌های دوجانبه به چاپ رسیده بود، نمی‌خواستم در راهی بارها طی شده، دوباره گام بگذارم. از سوی دیگر، تنها تعداد انگشت‌شماری کتاب شطرنجی یافت‌م که به سیر تاریخی «مهمترین مسابقات بزرگ» در طول تاریخ ۱۵۳ ساله آن پرداخته باشد که آن چند جلد هم، بسیار مختصر، سطحی و ناکافی به نظر می‌رسیدند و ترجمه آنها جذابیتی به همراه نداشت. در نظر داشتم که کتاب به شکلی تازه، جذاب و خواندنی - چه برای نوآموزان، چه برای اساتید - عاری از این گونه نواقص باشد...

نحوه انتخاب مسابقات: اکنون که به گذشته نگاه می‌کنیم، تاریخ شطرنج به روشنی فهرستی از مهم‌ترین مسابقات خود (Super Tournaments) را نشان می‌دهد. در این بین «لندن ۱۸۵۱» به عنوان اولین گردهمایی شطرنجبازان برتر جهان، بدون شک سرآغاز داستان ماست. با توجه به حجم در نظر گرفته شده، «صد سال اول» را برای جلد نخست کتاب در ۲۴ فصل گنجانده‌ام که رویارویی پنج‌جانبه قهرمانی جهان در لاهه - مسکو ۱۹۴۸ پایان این بخش است (دو تا سه جلد دیگر هم در راه است!). در فاصله این دو رویداد تاریخی، انتخاب مهم‌ترین مسابقات انجام‌شده کار چندان دشواری نیست. تنها کافی است به حضور قهرمانان جهان در کنار بهترین شطرنجبازان وقت توجه داشته باشیم که ماحصل آن ۲۲ فصل دیگر این کتاب است. مسابقات تن‌به‌تن، از جمله رویارویی‌های دوجانبه قهرمانی جهان - که صدا البته از اهمیت غیر قابل انکاری

در تاریخ شطرنج برخوردارند - جایی در فصول اصلی این کتاب ندارند، اما به نتایج و مسائل پیرامون آنها به تفصیل اشاره شده است. همچنین جداول مسابقات مهم دیگر در کتاب آورده شده تا خواننده کاملاً در جریان امور قرار گیرد! البته در چند مورد خاص می توانست جابه جایی هایی صورت گیرد (برای مثال می توان جای «وین ۱۸۸۲» را به عنوان یک فصل اصلی با «لندن ۱۸۸۳» عوض کرد). مسابقه لاهه - مسکو ۱۹۴۸ اگرچه یک رویداد قهرمانی جهان به شمار می رود، اما به دلیل شکل برگزاری آن به این مجموعه اضافه شده است. همچنین در جلد دوم کتاب، ۵ مسابقه نامزدی قهرمانی جهان (در فاصله سالهای ۱۹۵۰ تا ۱۹۶۲) از جایگاه ویژه خود برخوردارند. نحوه انتخاب بازیها: برای هر فصل تمام بازیهای انجام شده آن مسابقه دیده شده (در کل حدود ۴۰۰۰ بازی برای این جلد) و سرانجام تعداد محدودی برگزیده شده است: الف) بازیهایی که هر یک به نوعی زیباترین و بهترین پیکارهای آن مسابقه بوده و جایزه ای را به خود اختصاص داده اند (یا نداده اند)، همچون جایزه ویژه ویژه بازیهای درخشان، بهترین بازی، بهترین آخربازی، بهترین بازی که به تساوی رسیده، بهترین حمله جناح شاهی و...؛ ب) بازیهای حساس در طول مسابقات به ویژه در دورهای پایانی که در رده بندی نهایی تأثیر داشته اند؛ پ) نبردهای به یادماندنی قهرمانان و بزرگان شطرنج جهان که گاه خالی از اشتباه هم نبوده اند؛ ت) گوشه هایی از اشتباهات بزرگ شطرنجبازان برتر جهان؛ ث) بازیهایی که به هر شکل نکات آموزشی داشته اند، نظیر بازیهای پوزیسیونی یا تاکتیکی آموزنده (بازیهای کلاسیک)، ترکیبها، آخربازی، دلایل انتخاب یک شروع بازی خاص، مسائل روانشناسی و...

خوشبختانه در طول ۶ سال نگارش این کتاب، با ظهور و پیشرفت نرم افزارهای نیرومند شطرنجی، بانکهای اطلاعاتی و در آخر اینترنت، کار دیدن، انتخاب و تفسیر بازیها تسهیل شد. از هر تفسیری مربوط به بازیهای انتخاب شده کمک گرفته و با بررسی بیشتر به کمک کامپیوتر تا آنجا که ممکن بود در دقتتر شدن آنها کوشیده ام. همچنین برای حدود نیمی از ۲۶۱ بازی این کتاب، تفسیرهای کاملاً جدید منظور شده است.

منابع: از هر کتاب و مجله در دسترس به زبانهای انگلیسی، آلمانی، فرانسوی و روسی که بازی، تفسیر، جدول، نتایج، عکس و یا هر نکته و اشاره ای مربوط به موضوع این کتاب داشته استفاده کرده ام که ذکر تمامی آنها در این جا ضرورتی ندارد. اما مهمترین منبع برای هر فصل، کتاب مسابقه (Tournament Book) آن رویداد بوده که خوشبختانه در ۱۷ مورد به دستم رسیده است. در درجه دوم، از کتابهای Best Games بازیکنان (با عناوین مختلف) از جمله اشتاینیتس، پیلزبری، ماروتسی، تاراش، چیگورین، لاسکر، یانوفسکی، مارشال، شلستر، روبینشتاین، کاپابلانکا،

نیمزوویچ، آلمین، اویوه، فلور، باتوینیک، کرس، فاین، رشفسکی، اسمیسلاف و... کمک گرفته شده است. از دیگر منابعی که بیشتر استفاده شده می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

Oxford Companion To Chess(Hooper,Whyld), *Batsford Chess Encyclopedia* (Divinsky), *Illustrated Dictionary Of Chess*(Brace), *Picture History Of Chess* (Wilson), *The World Of Chess*(Saidy,Lessing), *Chess; An Illustrated History*(Keene), *La Grnad Livre Des Échecs*(Finkenzeller,Ziehr,Buhrer), *Wonders And Curiosities Of Chess*(Chernev), *Decisive Games In Chess History*(Pachmann), *Great Chess Tournaments And Their Stories*(Soltis), *500 Master Games Of Chess*(Tartakower), *100 Master Games Of Modern Chess*(Tartakower), *Masters Of Chessborad*(Reti), *Mammoth Book Of The World's Greatest Chess Games*(Nunn,Burgess,Emms), *Epic Battles Of The Chessboard*(Coles), *My Great Predecessors*(Kasparov), *Les Prix De Beauté Aux Échecs*(Le Lionnais), *Think/Play Like A Grandmaster*(Kotov), *Soviet School Of Chess*(Kotov,Yudovich)...

همچنین از شماره‌های مختلف دو مجله *British Chess Magazine* و *Chess Review* استفاده شده است. برای بررسی بازیها از جدیدترین نسخه‌های Fritz و برای دیدن بازیها و یافتن آمار لازم از بانکهای اطلاعاتی Bigbase، Megabase و Chess Assistant کمک گرفته شده است.

سپاسگزاری: در همین جا لازم می‌دانم از آقای مهندس محمدجعفر کامبوزیا - ریاست سابق فدراسیون شطرنج - که بدون مساعدت ایشان امر چاپ کتاب ممکن نمی‌شد، از آقای مهندس خشایار مصطفوی کاشانی که با اهدای کتب و مجلات متعدد، نه تنها ایده نگارش چنین کتابی را به من داده مشوق اصلی‌ام در ادامه کار بوده‌اند، و آقایان سیدمحمدکاظم مرتضوی و رضا رضایی که در جریان نگارش کتاب مرا در امور مختلف کمک و راهنمایی کرده‌اند، صمیمانه تشکر و قدردانی کنم.

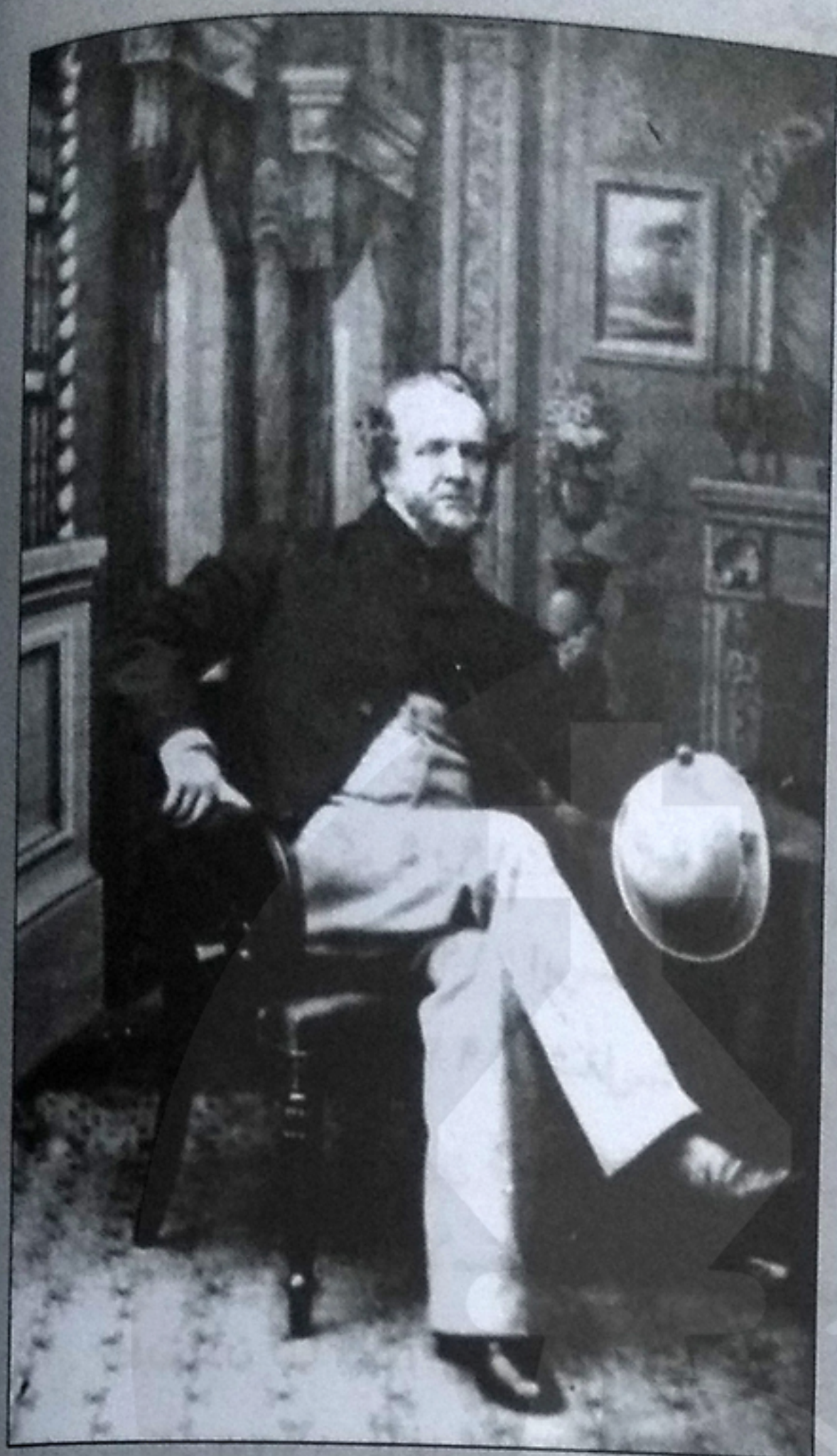
همچنین خوشحال خواهم شد اگر خواننده علاقه‌مند، نظریات، پیشنهادها و اشکالات احتمالی در تفسیر بازیها و یا مسائل تاریخی را به اطلاع اینجانب در آدرس arshafiei@yahoo.com برساند.

با آرزوی پیروزی و سربلندی شطرنج‌بازان کشور

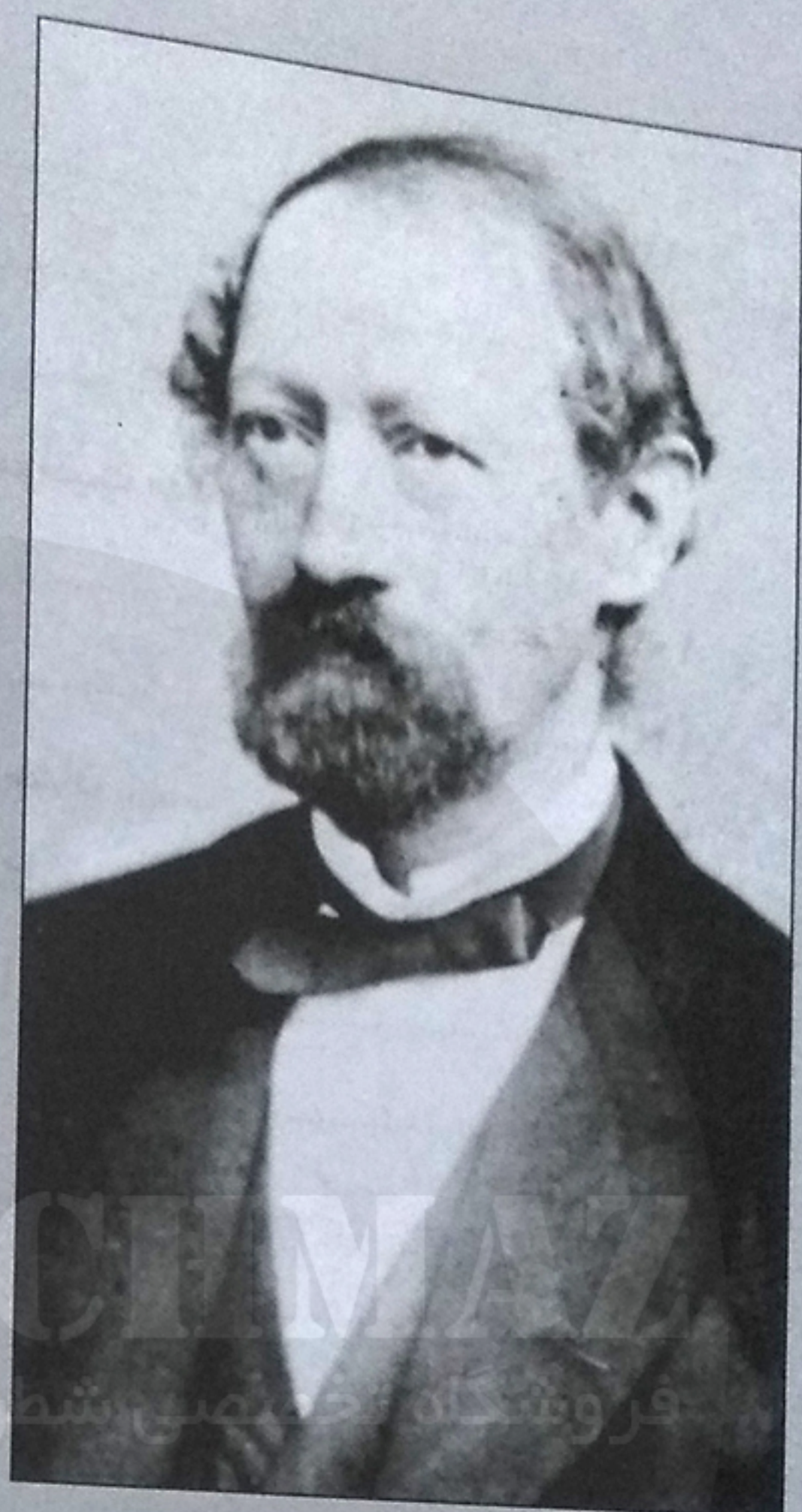
علیرضا شفیعی

فهرست

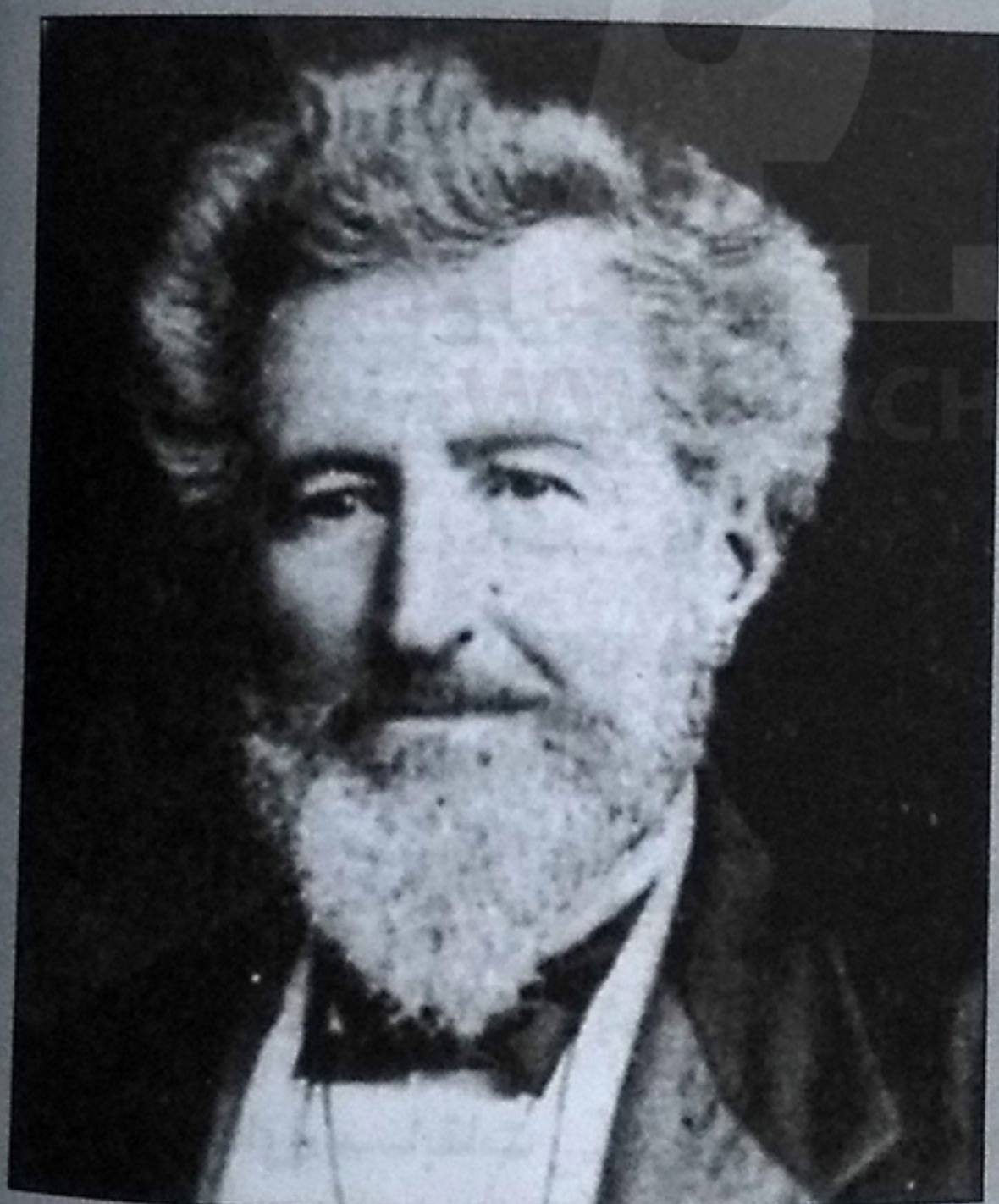
۱۳	۱. لندن ۱۸۵۱: مسابقه شطرنج؟!
۳۷	۲. وین ۱۸۷۳: تراژدی در انتهای داستان
۵۹	۳. لندن ۱۸۸۳: حرکت را انجام دادم!
۷۹	۴. هیستینگز ۱۸۹۵: اولین، بزرگترین... و آخرین موفقیت مهم پیلزبری
۱۰۳	۵. نورنبرگ ۱۸۹۶: لاسکر، خسته از برد!
۱۲۳	۶. پاریس ۱۹۰۰: تداوم نوار پیروزیها
۱۴۱	۷. اوستاند ۱۹۰۵: رقابتی فشرده در غیاب قهرمان جهان
۱۵۹	۸. سنت پترزبورگ ۱۹۰۹: کمال‌گرایی به نام روبینشتاین
۱۷۹	۹. سان سباستیان ۱۹۱۱: ابرستاره‌ای متولد می‌شود!
۱۹۹	۱۰. سنت پترزبورگ ۱۹۱۴: شغل... استادبزرگ!
۲۲۵	۱۱. لندن ۱۹۲۲: ماشین شطرنج‌باز!
۲۴۷	۱۲. نیویورک ۱۹۲۴: لاسکر... آخرین نمایش قدرت
۲۷۳	۱۳. بادن بادن ۱۹۲۵: ازدها بیدار می‌شود
۲۹۳	۱۴. مسکو ۱۹۲۵: ناکامی قهرمان جهان
۳۱۵	۱۵. نیویورک ۱۹۲۷: آرامش پیش از طوفان
۳۳۵	۱۶. بادکیسینگن ۱۹۲۸: بوگولیووف خوش‌شانس!
۳۵۳	۱۷. کارلسباد ۱۹۲۹: فاتح، تنها سه دور در صدر!
۳۷۵	۱۸. بلد ۱۹۳۱: پنج و نیم امتیاز اختلاف!
۳۹۷	۱۹. مسکو ۱۹۳۵: سیاست در کنار شطرنج
۴۲۱	۲۰. مسکو ۱۹۳۶: بازگشت کاپابلانکا
۴۴۷	۲۱. ناتینگام ۱۹۳۶: پایان عصر طلایی
۴۶۷	۲۲. آورو ۱۹۳۸: جنگ ستارگان!
۴۹۱	۲۳. گرونینگن ۱۹۴۶: باتونیک و اوپوه، رقابتی شانه به شانه
۵۱۷	۲۴. لاهه - مسکو ۱۹۴۸: شاخمات! آغاز حاکمیت مطلق روسها
۵۴۰	فهرست جداول مسابقات
۵۴۲	فهرست بازیها

هاوارد استنتن

فون درلازا

پیرشارل سن آمان

یانوش لوونتال

لندن ۱۸۵۱

مسابقه شطرنج!؟

آدولف آندرسن

پاول مورفی در ۲۲ سالگی

از چپ به راست: لوونتال، دوریویر، وایویل، فالكبر، استتن، لردلیتلون (از حامیان ثروتمند شطرنج) و کندی

SUPER TOURNAMENTS IN CHESS HISTORY

Volume I

Alireza Shafiei

www.shabahangbook.com

انتشارات شباهنگ

